

ÚVODNÍ SLOVO

TÉMA

Bude příští EMO ještě v Evropě?

Veletrh EMO Hannover 2011 představil v termínu 19.–24. 9. 2011 na největším výstavišti světa kompletní spektrum inovační techniky obrábění. Veletrh EMO patří k pěti největším světovým akcím svého druhu.

O vlastních poznatcích z hannoverského veletrhu hovoříme s vedoucím prodeje nástrojů společnosti TGS Janem Heryánem.

Člověk rád srovnává. Mohl byste se podělit o první dojem, který vám bleskne hlavou při slovech Brno a Hannover?

Z pohledu návštěvníka zvyklého na česko-moravský kolorit kolem brněnského Mezinárodního strojírenského veletrhu, jež doprovázejí ucpané místní komunikace i dálnice D1 a za stěračí plno reklamních tiskovin inzerujících restaurace nebo noční podniky, je v Hannoveru všechno trochu jinak. Kolem vlastního výstaviště nenarazíte na žádné zácpy, a to ani v ranní nebo odpolední špičce, a v samotném městě je klid, jako by se nic nedělo.

Takže v noci se nic neděje, všichni jen pracují?

Asi se opravdu nic neděje, neboť všichni výrobci-vystavovatelé jsou na EMO plně vytížení. I přes značné investice z posledních let nestíhají vyrábět a dodávat. Ptáte-li se komu, je to zřejmé v každé z téměř třiceti obsazených hal, u každého stánku nebo v uličce mezi nimi. Dodávky směřují do Indie, Asie, spousta výrobců hledí s velkým očekáváním i na Rusko. O Asii se mluví v superlativech, odbytí roste v dvouciferných číslech a i prestižní západoevropské strojírenské značky jsou vyprodány na několik měsíců dopředu. Slovo krize jako by neexistovalo, i když mnoho vystavovatelů z jihu Evropy působilo poněkud vlažněji.

Takže ekonomická krize se zdá být spíše euro-americká?

Ve vzduchu se nese nejistota podle mne jiná, než je často omílaná globální krize. Myslím, že se strojírenský trh, a zejména pak segment řezného nářadí, dostává do nejistoty způsobené stále výraznějším nedostatkem surovin potřebných pro výrobu nástrojů, surovin pro výrobu jak slitutých karbidů, tak kvalitních HSS ocelí. Tento dojem mi potvrdil i náš tradiční dodavatel nástrojů na výrobu závitů, švýcarská firma DC SWISS. Francis Ryf, jejich šéf prodeje, mi na otázku, kdy bude nástrojů dostatek, odpověděl jednoduše – nikdy. Chybí HSS-Co i PM HSS, dodávky jsou až půl roku opožděné a už nyní se objednává i platí materiál na rok 2013. Novinky v oblasti tváření závitů a výroby hlubokých závitů začaly upřednostňovat vysokou životnost nástroje s důrazem na technické inovace namísto atraktivní ceny. Důvod je nasnadě – materiálů na výrobu nástrojů je málo.

Velmi podobnou situaci jsem viděl i u našeho německého dodavatele na vrtací nástroje, firmy Hartner. Ta i přesto, že za ní stojí velmi silná mateřská firma, přiznává slovy Rollanda Zahnera a Andrease Bleiblera z exportního oddělení totéž. Němečtí kolegové nicméně již dokázali reagovat. Zvolili si vlastní cestu, jak se z nedostatku rychlořezné oceli vymanit.

Představili inovaci u nás dobře známého vrtacího systému Multiplex rozšířením o řadu nástrojů Multiplex HPC, které využívají výkonnější řezné materiály ze SK a jak rozsahem průměrů, tak délkou zhotovených otvorů by měly být atraktivní pro široké spektrum našich zákazníků, kteří se třískovým obráběním zabývají. Výhodou je příjemná volba vhodných řezných geometrií podle opracovávaného materiálu.

I TGS se orientuje východním směrem?

TGS je mimo řezné nářadí známá i v oblasti příslušenství k obráběcím strojům – jak poměrně bohatou nabídkou standardního upínacího nářadí v různých kvalitativních i cenových úrovních, tak příslušenstvím, jako jsou různá provedení úhlových nebo zrychlovacích hlav. V této oblasti jistě neexistuje souvislost s nedostupností určitých materiálů. Vypálí se ale zřejmá orientace na potřeby východních trhů, kde je viditelný velký zájem o příslušenství typu úhlových hlav, hlavně pak pro těžší aplikace jak o do rozměrů, tak výkonů. Reflexi potřeb východních trhů pak potvrdil i obchodní ředitel známé italské firmy D'Andrea pan Basanetti, mimochodem předseda Italského svazu výrobců strojů a jejich příslušenství UCIMU. Východní Evropa a Asie jsou v příštích dvou letech jediné oblasti, kde lze čekat růst spotřeby. Naproti tomu dřívější evergreen – USA – upadá v zapomnění. I u firmy D'Andrea lze vidět určité obavy související se stavem italské ekonomiky. Stejně jako před časem v Německu i v Itálii a konečně i u nás se diskutuje otázka zaměstnanosti.

neckých benefitů a otázek souvisejících s mobilitou a flexibilitou pracovních sil. Toto bych dříve považoval v Itálii skoro za nemožné!

Svět se mění...

Společnost D'Andrea jde cestou zvětšování. Dnes dávají do sortimentu vrtávací mosty dvou velikostí k pokrytí rozsahů vyvrtávání nahrubo i načisto až do průměru otvoru 2 500 mm. Ptáte se, pro jaké zákazníky a odkud? Odpovězte si sami a trefíte se.

Kromě nedostatku surovin a posunu trhu směrem k novým teritoriím povšiml jste si ještě nějaké změny?

Ještě jedna věc mne cestou přes haly se stánky firem vyrábějících a vystavujících obráběcí stroje zaujala. Asijské – především tchajwanské a korejské – stroje i expozice už nejsou zdaleka tak plaché, jako bývaly v minulosti. Stroje se vyznačují jak pěkným designem i zpracováním, tak řešením a parametry. I podle zájmu návštěvníků letošního hannoverského EMO si myslím, že již nestojí stranou. Asi stále platí, že kde roste spotřeba, tam je i zřetelný vývoj související s konkurencí. Doprovází ho snaha plnit přání zákazníků a reagovat na jejich požadavky.

Každé dva roky se události ve světovém strojírenství rozdělují na to, co se stalo před EMem, a co po EMu. S některými konkrétními rozhodnutími firmy dokonce čekají na to, jaké trendy budou na veletrhu představeny. Letošní EMO se konalo v Hannoveru. Krom výše uvedeného mělo ještě jeden nádech, který byl cítit snad ze všech jednání. Každý chtěl vědět, JAK SE DAŘÍ. A nebyla to, na rozdíl od ostatních let, pouze fráze. Opravdu každý hledal informace, jak jsme na tom, jak se daří jinde, a hlavně jaké jsou výhledy do budoucna. Můžeme si dovolit investovat, nebo máme být opatrní a raději vyčkáme...?

Evropa stále spí – tak se o kontinentu shodně vyjadřovala většina výrobců strojů a nářadí v kontrastu s Asií, Indií, Brazílií a Ruskem. To jsou totiž hlavní tahouni dnešní doby. A Evropa se na rozdíl od nich rojíždí pomalu, navíc výrobci jsou po hubené době většinou vyprodání a nabízejí dlouhé dodací termíny. Napříč veletržními pavilony se většinou nesl optimismus nad naší strojírenskou budoucností. Ten však nepramenil z nějakých složitých prognóz, ale z úspěchů v Asii a také z poznání, že žádná krize netrvá věčně. A pokud trvá dlouho, i člověk si na ni zvykne. Pokud někdo hledal optimismus, stačilo v takovém prostředí málo. Zde ho chtěl najít každý. Horší už bylo vyjít z veletržní haly ven, na čerstvý hannoverský vzduch. Tam bylo daleko více cítit závan problémů eura, velké zadluženosti a nejistoty z budoucnosti vůbec. Naštěstí pro účastníky veletrhu to k další hale nebylo více než pár kroků.

Z veletrhu jako celku si tak odvážíme vesměs pozitivní pocit. Oficiální předpověď UCIMU (asociace dvou set italských výrobců obráběcích strojů, robotů, automatických systémů a doplňkového příslušenství) pro Českou republiku je, že bychom měli do roku 2014 dosáhnout přibližných čísel z let 2007–2008. To by bylo samozřejmě krásné, ale možná tam italská odborníci zapomněli napsat dovětek o tom, že při tom nesmíme opouštět haly a vycházet na čerstvý vzduch.

Naštěstí v Brně už byl cítit trochu reálnější přístup. Statistiky, ať pesimistické, nebo ty pozitivní, daleko méně řídí naše kroky. Tak vám přeji hodně úspěchů a vlastní názor!

Pavel Diviš

Posledního EMO Hannover se v roce 2007 zúčastnilo 2120 vystavovatelů a veletrh navštívilo více než 166 000 návštěvníků z více než 60 zemí. Letošního ročníku se podle oficiálních stránek organizátorů zúčastnilo 2037 vystavovatelů z 41 zemí, návštěvníků se sjelo přibližně 140 000 z více než 100 zemí. Až na poslední parametr jde tedy o malý úbytek ve všech hodnotách. Na fotkách můžeme nahlédnout do stánku italské firmy D'Andrea.

Evropu čekají léta ekonomického sestupu a politického chaosu

Petr Robejšek je český politolog, ekonom, komentátor a publicista žijící v Hamburku. Na pražské Karlově univerzitě vystudoval sociologii a sociální psychologii, po svém exilu z komunistického Československa si na univerzitě v Hamburku doplnil studia o národní hospodářství. Od roku 1998 vedl hamburské vzdělávací středisko Haus Rissen – Mezinárodní institut pro ekonomiku a politiku. Nyní pracuje na volné noze – zabývá se ekonomickými i strategickými analýzami a poradenstvím. Jeho klientelu tvoří politici i manažeři. Jeho velkým plus totiž je, že se nebojí vyčínat svými názory „z davu“.

Jednou z vašich nevědění myšlenek je to, že v naší době máme k dispozici veškeré vědění. Možná právě proto nám prý mnohdy chybí prakticky použitelné poznatky. Jak se to projevuje v praxi, vezmeme-li to z pohledu jedince, ale například i velkých firem?

Roste počet nadbytečných informací a ty v procesu poznání působí jako šum. Domníváme se totiž, že v tom množství jsme schopni najít ty „správné“. To je ale iluze, protože nikdy nebudeme vědět všechno, co bychom věděli mohli. Nutně tedy hledáme příliš dlouho, místo abychom v určitém okamžiku přestali nasávat informace a začali přemýšlet, tj. aplikovat to, co jsme se dozvěděli, na náš problém. Tím spíše, že každý problém je jedinečný originál.

Uvádíte také mimo jiné to, že lidem k dosažení skutečných cílů mnohdy chybí odvaha vzepřít se módním názorům, spasitelským teoriím a vlastním iluzím. Není to příliš tvrdé a tak trochu dvousečné třeba pro někoho i ze strany lidské etiky?

Vzepřít se zmatečnému „myšlení“, jako jsou módy, iluze a krásné vize, je obtížná, ale naprosto nutná podmínka poznání. Je třeba mít velmi silnou vůli toto zmatečné „myšlení“ potlačit, protože subjektivitu se nezbavíme nikdy. No a pokud jde o etiku: každý si musí (předem) rozhodnout, jak moc je pro něj cíl důležitý a jaké etické „náklady“ je ochoten akceptovat. K tomu patří i zjištění, že se většinou hrají „nulové hry“, to znamená, že zisk jednoho je ztráta jiného či jiných.

Umíte skutečně rozpoznat podstatu komplikovaných hospodářských a politických procesů a vyvodit správné důsledky pro uskutečňování záměrů? Pokud ano, radíte třeba politikům? V poslední době se totiž zdá, že se jim důsledky různých kroků velmi těžko odhadují.

Jsem přesvědčen o tom, že v naprosté většině procesu a událostí existují veličiny, které mají větší význam než ostatní. Na první pohled to není vidět, protože nám svět vsugerovává to, jak hrozně důležitý je každý aspekt. Podstatou úspěšné akce je však schopnost najít alespoň některé klíčové veličiny a dokázat je ovlivnit, nebo alespoň rozeznat jejich sílu, vývojovou tendenci a použít to pro svůj cíl. Všechny důsledky naší akce opravdu nelze odhadnout. Je sice třeba myslet strategicky, ale být si vědomi toho, že žádná strategie není dokonalá. K iluzím lidského snažení patří i domněnka kontrolovatelnosti a sociálního inženýrství.

Samozřejmě že každé rozhodnutí má neplánované vedlejší důsledky. Důležité proto je, abychom zvolili takové kroky, jejichž vedlejší důsledky nezneškodní původní cíl. Když tak budeme postupovat, máme větší šanci, ale nikoliv jistotu, že dosáhneme úspěchu.

Radíte třeba politikům nebo manažerům velkých firem, jak různé, mnohdy i nepopulární kroky správně komunikovat?

Ve dvou rozměrech. Málokdo z těch, kteří jsou odkázáni na to, působit svou řečí, se umí srozumitelně a přesvědčivě vyjadřovat. Je to až zarážející, že vedoucí osobnosti v ekonomice a v politice chtějí ostatním něco sdělit a nedají si tu práci respektovat zkušenosti a myšlení těch, na které se obracují. Místo toho slyšíme většinou šroubovanou nesrozumitelnost nebo technokratický žargon. Pokud jde o „krizovou komunikaci“, tak k výše zmíněnému přibývá otázka specifické komunikační taktiky: co, kdy, jak a komu říci?

Co pokládáte za svůj největší úspěch v oblasti poradenství?

To, že jsem předpověděl zánik komunismu. Byl a zůstane to můj největší profesní a osobní triumf. Myšlenka, že padá systém, který mi zakazoval myslet, je pro mě zdaleka nejcennější.

Prý jste dokázal předpovědět již před devíti lety krizi Evropské měnové unie. Čtyři roky před pádem komunismu jste o takovém jevu také hovořil. Podle jakých signálů jste se řídil? A co čeká Evropu i svět z pohledu ekonomiky v nejbližších letech?

Neumím předpovídat cokoli, na co se zeptáte. A pokud jde o euro, tak nevím, čím jsem se řídil, a nevěřím, že existuje standardní soubor signálů, které umožní předpovídat budoucí vývoj. Jen se podívejte, jak marně se ekonomové snaží předpovědět roční hospodářský růst. Tak to nefunguje. Správné předpovědi umožňuje spíše množina vědění a analytických schopností a inspirace.

A co Evropu čeká? Víte, cenu má předpověď konkrétní události, a nikoliv obecná předpověď typu, že Evropu čekají léta ekonomického sestupu a politického chaosu. To si sice myslím, ale na to dnes přijde kdekdo.

Česká vláda varuje před tím, že by mohl klesnout export hlavně do Německa, dojde-li k avizované druhé hospodářské krizi. Jakých oblastí exportu by se to mohlo fatálně dotknout?

Prakticky všechny výrobky českého průmyslu jsou nějak zapojeny do produkčních a obchodních řetězců německé ekonomiky. Tajemstvím německého ekonomického zázraku – jinak se totiž Evropa vede mizerně – je kombinace dvou faktorů: export do Číny a repatriace německého investičního kapitálu z eurozóny. To jsou silné, ale dočasné opory; jenom se podívejte na čínské problémy s inflací a podobně.

Finanční krize pokračuje a to znamená, že v tu chvíli, kdy dojde k ochlazení německé ekonomiky, to postihne celou českou exportní paletu. Rozdíl je jenom v pořadí. Mimochodem, jak moc si asi mnozí analytici v posledních dvou letech přáli najít důkazy o tom, že je finanční krize z roku 2008 překonaná? A kde jsou jejich „přání otcem myšlenky“ dnes? Přesně tohle zmatečné „myšlení“ jsem měl na mysli v odpovědi na druhou otázku.

Jste drahým poradcem? Na jak dlouho dopředu máte klienty? Nebo jinak – jak dlouho dopředu se musí klient, chce-li využít vašich služeb, objednávat?

Jelikož chci mít ze své práce potěšení, přijímám jenom projekty, které mě zajímají. Neberu jednoho „pacienta“ po druhém. Ten, kdo má zájem o mou spolupráci, musí slušně zaplatit, ale musí mi nabídnout také zajímavý projekt. A musí sám vědět, proč mě oslovuje. Obecně totiž v poradenství platí, že naprostá většina klientů angažuje poradce, aby se měli na koho odvolat („pro nás dělá XY“) anebo na koho svěst neúspěch či nepopulární rozhodnutí. Dvacet procent hledá inspiraci a možná pět procent převezme jeho rady v poměru jedna ku jedné. Tak je to v pořádku, protože dobrý poradce ví, že nejlepší pomoc, kterou může poskytnout, je pomoci klientovi, aby rozeznal či připustil, že řešení svého problému již vlastně zná. Ale třeba se mu nelíbí nebo je zasunutý pod balastem každodennosti. Dobrý poradce ví, že nikdo nezná podstatu problému, a tím i řešení lépe než ten, koho se problém týká.

TGS NÁSTROJÁRNA MÁ LASER A KULATIČKU

Rozšíření výrobního profilu Nástrojárny bylo součástí tří roky plánované investiční akce, zahrnující laserové značení nástrojů, vyvažování a oronávání brusných kotoučů v technologických sestavách. Celková výše investice dosahuje 8 milionů Kč. Je zřejmé, že doba tří let nebyla věnována pouze přípravě projektu, ale spíše kopíruje první vlnu krizového období. Jsme rádi, že našim zákazníkům můžeme oznámit realizaci první části projektu, který jsme uvedli do provozu ke dni 2. 9. 2011. Zde jsou první dva stroje – americká kulatička a laser.

BRUSKA TRU TECH REVOLUTION

CNC bruska na broušení polotovaru pro výrobu tvarových nástrojů, od americké firmy TRU TECH Systém, využívá jedinečnou technologii bezhrotého broušení. Zařízení nám umožní vyčlenit méně náročných přípravných 2D operací od operací řezných částí nástrojů, které vykonáváme na strojích s podstatně dražší hodinovou sazbou. Dále umožní zrychlit průběh výroby stupňových nástrojů bez nutnosti externí kooperace.

LASER COBALT® LT

Stejně jako CNC brusku máme tento stroj od americké firmy, jde však o jiného výrobce – LASER MARKING TECHNOLOGIES, LLC. S jeho pomocí budeme moci laserově značit nástroje. Jedná se o typ vláknového laseru o vlnové délce 1060 nm, rozměr pracovního čtverce je 110 x 110 mm. Uživatelský software umožňuje vkládat standardní znaky a symboly, které jsou pak laserovým paprskem s nastavením hloubky zápisu vypáleny na upínací stopku. Nastavení se provádí intenzitou proudu dle definice, kdy ještě nedochází k zásadnímu ovlivnění funkce upínací stopky a její tolerance h5. Bez laserového popisu si dnes není možno představit opravdu profesionální nástroj. Popis je trvalý a čitelný i na nástrojích o průměru 3 mm.

Svět na několika metrech

Oranžová tatrovka, šlapací auto, stavebnice Merkur, prak nebo kolo-brnda. Co chybí? Samozřejmě vláčky. Patřily k atributům našeho dětství. Mnohým zůstala záliba v kolejištích dodneška. Pryč jsou ale doby poruchových modelů z východního Německa. Modelářina je sofistikovaná zábava a vlaky vypadají jako pravé.

Vzpomínáte, když byl jedinou technikou vymožeností vašeho starého kolejiště knoflík na trafu, díky kterému jely mašinky pomalu nebo rychle? Žárovky v lampičkách byly veliké jako postava člověka, ale kdo na to bral ohledy. Komu od té doby svět železniční modelářiny unikl, musí teď v obchodech s modely padat do mdlob. Romantickou zábavu ovládla digitalizace. Malinké parní lokomotivy vypouštějí opravdový kouř, vydávají autentické zvuky a rozsvíceným vagonům se ve stanicích otevírají dveře.

DIGITALIZACE. I TADY

„Možná mi v současnosti stavba krajiny trvá déle, přináší mi však mnohem větší uspokojení při pohledu na výsledek,“ píše jeden z modelářů na webu příznivců zmenšené železnice. I on se stejně

jako mnoho dalších k zálibě vrátil a zjistil, že kolejiště nemusí být přibité hřebíky na dřevotřískové desce, ale že se dnes staví jinak. V prodeji jsou různé profily, které tratě dělají plastičtější a reálnější. Vlaky tak mohou mnohem snáz měnit výšku, projíždět mosty, projíždět tunele. K řízení se navíc často používá dálkový ovladač, který na první pohled připomíná obdobné zařízení k televizi. S jeho pomocí lze navázat spojení s libovolnou lokomotivou a přikázat jí, co má dělat. Po jedné koleji tak mohou jet i dvě soupravy proti sobě, což na staré analogové trati nebylo možné.

KOLEJE SI OHNETE SAMI

Jiří Gadroň, který organizuje výstavy železničních modelářů, ještě více přibližuje dnešní svět zapálených fandů. Nové tech-

nologie podle něj ovlivnily tento druh modelářiny hlavně za posledních patnáct let. „Dřív se třeba na vytvoření iluze trávy používaly obyčejné piliny. Dnes existuje technologie, která dokáže udělat ve výběhu pro krásy trávu spasenou a za ohradou trávu vysokou a ještě jinak vybarvenou,“ popisuje. Staré plechové koleje typu BTTB se už skoro nepoužívají. Vlastní profil ve tvaru obráceného U je podle modelářů prostě „nemodelový“. Kolejivo podléhá časem korozi a pro digitální provoz se nehodí. Místo něj frčí flexibilní koleje. Jako kluci bychom si to nedokázali představit, ale skutečně to funguje: koleje si můžete ohnout do zatáčky podle šablony. Snad jedině, co se od osmdesátých let nezměnilo, jsou měřítko modelů. Stále platí, že se modeláři dělí na enkaře, tétěčkáře a hánulkáře. Mezi které jste patřili vy?

CESTOVÁNÍ

Za vínem! Na kole i pěšky

Pokud se už těšíte na „Božolé“ či Svatomartinské víno, berte cyklistický výlet za vínem jako pozvánku na příští rok. Je totiž důležité, abyste si pro své putování za českými i moravskými vinaři vybrali hezké počasí. Ideální je období před vinobráním, posledním radostným obdobím před zimou.

Ušlechtilá zábava pro dospělé. Aktivní dovolená v krajině vinohradů, slunce a pá mátek je jako stvořená pro dobrodružnou jízdu na kole nebo rozšafné putování pěšky.

PODLE MAPY A CHUTI

Hustá síť vinařských stezek je jen na Moravě dlouhá asi dvanáct set kilometrů. „Nejkratší okruhy měří okolo pětadvaceti kilometrů. Ty nejdelší přes sto,“ říká Juraj Flamík z Nadace Partnerství, která stála u jejich zrodu. Pokud nevíte, kde na Moravě začít, máte tři možnosti. Kupte si mapu vinařských stezek. Nebo startujte kdekoli na páteřní trase spojující Znojmo s Uherským Hradištěm. Měří 245 kilometrů, nelze se splést. A za třetí, vydejte se předem na průzkumnou akci do Salonu vín České republiky ve sklepení zámku Valtice. Tady

můžete kdykoli ochutnat stovku nejlepších vín pro aktuální sezonu. Dopřejte si volnou degustaci a nechte se taxíkem odvézt do penzionu.

VÍNO RADĚJI AŽ VEČER

Až se vydáte na samotný výlet podle své chuti, nezapomeňte si na trase rezervovat ubytování. Vinařských cest na Moravě je celkem jedenáct, spojují 280 obcí se sklípky a vinohrady. Krásná je ta znojemská. Zastavte se v louckém klášteře, kde sídlí Znovín. Nahlédnete do bednářského a vinařského muzea nebo do románských krypty a na konci prohlídky vás čeká ochutnávka. Tu zařijete také v templářských sklepích v Čejkovicích. Návštěvu vinařství samozřejmě doporučujeme až večer, alkohol u nás není povolen ani za řídky, a navíc není nic příjemného mo-

tat se mezi vinohrady jako nudle v bandě. Nehledě na to, že přes den budete mít plno práce. Čekají vás klidné silnice, lesní a polní stezky vás zase zavedou k dalším zajímavým místům s vyhlídkami.

VORŠILKY A 3D MODEL

Česko sice není vinná velmoc jako Morava, ale také má svoje stezky. První byla vyznačena v Kutné Hoře. Je dlouhá necelých šest kilometrů a spojuje historické centrum města se sedmihektarovým vinohradem pod kopcem Sukov. Navštívit vinaře můžete v klášteře svaté Voršily nebo přímo na vinicích. A kdo má rád něco moderního, může navštívit novinku – zrekonstruovaný hrad v Litoměřicích. Expozice seznámí milovníky vína s historií vinařství od pravěku až po 21. století pomocí her, projekcí a 3D modelů.

HANNOVER PATŘÍ RYBÁM

Nejoblíbenější německé jídlo je řízek a hranolky a pak také párky a bramborový salát. Jako Češi to mezi speciality neřadíme. Hannover, potažmo Dolní Sasko, je ale kreativnější než zbytek země. Milují tu ryby, mají chřestostezku, sýry jsou tu schválně kyselé a klobásy balí do kapusty.

RYBY NA TISÍC ZPŮSOBŮ

Dolní Sasko je stvořeno pro rybaření. Pravidelně jsou tu sázení platýzi, makrely, sledi, úhoři a pstruzi, které zde můžete ochutnat na mnoho způsobů, třeba smažené, dušené nebo v kombinaci s typickými koprovními bramborami. Příznačný je uzený úhoř a úhoří polévka Aalsuppe, která však paradoxně úhoře vůbec neobsahuje. Kdo není „rybí“, může ochutnat Geschneitzeltes, vepřové a žampiony ve smetanové omáčce. Dobrota.

ŠPARGLOVÍ MANIACI

Chřest je od starověku považován za afrodiziakum, zřejmě hlavně kvůli fallickému tvaru chřestových pazochů. Milují ho i tady. Nejen kvůli zdraví prospěšným látkám, ale i kvůli vynikající chuti. Ať už vařený s holandskou omáčkou, nebo s rozpuštěným máslem a šunkou, toto bílé zlato zůstane navždy delikátní záležitostí. V Burgdorfu poblíž Hannoveru také začíná a končí chřestová cyklostezka, která vede podél Dolnosaské chřestové cesty. Ta měří 750 kilometrů, projíždí pěti regiony a spojuje vše zajímavé, co se lahodně zeleniny v této spolkové zemi týká.

PIKANTNÍ DOBROTY

Harzer Roller je název sýra z kyselého mléka, který se na farmách kolem Hannoveru vyrábí z nízkotučného kyselého tvarohu. Sýrová hmota je relativně pevná a světle žlutá. Harzer Roller chutná v pokročilém stadiu zrání pikantně a má pronikavou vůni. Další pikantní hospodskou lahůdkou podobnou Harzer Rolleru je Labskaus, směs umletého nasoleného hovězího masa, brambor, matjesa, cibule a červené řepy.

HNĚDÉ UHLÍ

O něco méně zdravou pochoutkou je Kohl und Pinkel. Dušená listová kapusta, nazývaná též hnědé uhlí, s typickým uzeným buřtem s výraznou chutí. Kombinace je oblíbená zejména v oblasti Oldenburg. Kapusta z Hannoveru je charakteristickou zimní zeleninou s vysokým obsahem vitamínu C, která je v hotovém stavu vzhledově velmi podobná špenátu. Kromě kapusty dolnosaská gastronomie využívá i jinou zeleninu, bařičku, která je většinou připravována jako příloha.

KYTAROVÝ GURU RADIM HLADÍK

Energii osá z bigbítu

Akustická verze je podle Hladíka bigbít s lidskou tváří. Mladším spoluhráčům z Blue Effectu se do toho moc nechtělo, ale nakonec je přemluvil. Z koncertů unplugged vzniklo úspěšné DVD Acoustic/Time. „Nově zaranžované skladby v akustické podobě jsme natáčeli v barokní kapli ve Smiřicích, plzeňské synagoze a v Balbínově poetické hospůdce v Praze,“ říká Radim Hladík s tím, že teď jsou nejtvrďší akustická kapela, jaká kdy byla v České republice. Materiál na tomto dvědděčku je nasbíraný za 42 let, takže se jedná o jakýsi best of.

Jenže už se chystá něco nového. Nebude to další výběr, ale deska ne-

hraného materiálu. Blue Effect studiovu nevydal třicet let. „Bude to alchymie, protože musíme zachovat kontinuitu. Dlouho jsem před tím uhýbal, ale už není kam kličkovat,“ řekl Hladík před časem. Zatím se novinka potýká se smůlou. Ke spolupráci na textech totiž Radim Hladík přizval nedávno zesnulého Pavla Vrba. „Textaře musíme hledat dál. Ale asi vybereme nějakou mladou krev,“ dodává. Na nové desce by rád připomenul sedmdesátá léta, i když prý jen lehce. Texty by však měly být současné.

Radim Hladík se rád obklopuje mladšími muzikanty. „Teď máme

Legenda českého rocku má za sebou perné léto. Radim Hladík stačil se svou kapelou Blue Effect vydat DVD se záznamem akustických koncertů, po třiceti letech připravuje novou studiovou desku a navíc se coby autor hudby podepsal pod filmovou Saxánu. Je mu čtyřiašedesát let. „Energii, kterou starší člověk už tolik nemá, mi dodává bigbít,“ říká.

kupodivu nejstabilnější sestavu v historii kapely,“ říká v dobrém na adresu svých spoluhráčů. Blue Effect byl přitom založen už v roce 1968. Sám Hladík hraje od patnácti let, začínal s tehdy slavnou kapelou Kometry. V druhé půli šedesátek se zapsal do historie českého bigbítu se skupinou The Matadors. Už tehdy platil za nejlepšího kytaristu v Čechách. A vydrželo mu to dodnes. Vděčí za to i studiu klasické kytary na konzervatoři. „Rád nemám vlastně asi žádnou svou písničku, aktuální ani minulá DVD jsem nikdy neviděl a neuvidím. Na všem mi vadí moje chyby,“ kritizuje se.

HUDBA

BJÖRK BIOPHILIA

Avantgardní zpěvačka z Reykjavíku je po čtyřech letech opět na scéně. Nová deska se jmenuje Biophilia

a vedle cédéčka se také objeví v podobě několika interaktivních aplikací pro iPad. Deska byla natáčena zčásti právě na iPadu, tím ale kuriozity nekončí. Jako netradiční nástroje použila zpěvačka i Teslův transformátor pro simulaci blesku, řadu kyvadel využívajících gravitačních sil ke snímání pohybu Země a následnému převádění dat do zvuku harfy a také varhany ovládané digitálně na dálku. Všechny tyto divné nástroje bude předvádět živě i na pódiu, do České republiky se ale letos bohužel nechystá. Určitě by to byl zážitek. Dlouholetá spolupráce s francouzským režisérem Michele Gondrym je však vidět na YouTube, pusťte si její nový klip Crystalline.

KNIHA

ZDENĚK SVĚRÁK NOVÉ POVÍDKY

Začátkem října vychází nový soubor povídek českého velikána. I tentokrát proplovají s lehkostí a humorem různými tématy.

V devíti povídkách se určitě poznáte sami, protože inspirací je Zdeňku Svěrákovi obyčejný život kolem něj. „Je to třeba zážitek, s nímž se mi někdo svěřil, nebo jen věta zaslechnutá od vedlejšího stolu v restauraci. Moje práce spočívá v tom, že si představuju, co bylo předtím a co potom, a hledám v mateřštině slova, která dovedou vrátit dávno snědenému ovoci dužinu a šťávu. Kéž by vám to chutnalo,“ říká Svěrák. Sběrka volně navazuje na první díl, který sklídl obrovský úspěch, když se ho prodalo přes 100 000 výtisků. Zdeňk Svěrák je v Česku velmi populární a vedle geniálního scenáristy v sobě objevil i zručného povídkáře.

DIVADLO

ČECHOV / DOČEKAL RACEK

Pro mnohé událost divadelní sezony. Čechovův Racek v pražském Stavovském divadle je nečekaně moderní a zajímavý. Režisér Michal Dočekal totiž umístil diváky přímo na jeviště a dělí je zeď s dveřmi. Za ní se otvírá výhled do pomyslné krajiny s jezerem, na pozlacené hlediště Stavovského divadla, kde se také chvílemi hraje. Principem je to divadlo na divadle a přeneseně obraz života, kde by jednou každý rád hrál hlavní roli a sklízel obdiv. Racek v tomto pojetí oslovuje mladé publikum, ale neurazí ani vyznavače klasického pojetí Čechova. Díky tomu inscenace jasně ukazuje současné tendence směřování Národního divadla. Hrají Tatjana Medvecká, Jan Dolanský, Alexej Pyško, František Němec, David Pachař, Ladislav Mrkvíčka nebo Saša Rašilov.

DIVY KOLEM HANNOVERU

I Dolní Sasko se svým centrem v Hannoveru má několik světových divů. Jde především o technické zajímavosti, které byste jinde v Evropě těžko hledali. Víte třeba, že tu mají gigantickou horskou dráhu ze dřeva? Nebo že tady teče řeka po mostě? Němci mají cit pro moderní architekturu, podívejte se i na pozoruhodné budovy.

VÝSTAVIŠTĚ HANNOVER

Messegelände Hannover je nejen největším výstavištěm na světě, ale má i několik architektonických nej. K vrcholným dílům patří unikátní obrovská střecha EXPO postavená ze dřeva, také 88,8 metru vysoká věž Hermes, ze které se můžete pokochat výhledem na celé město, a hlavně Exponale, největší most pro pěší v Evropě. Byl vybudován u příležitosti Expa v roce 2000 – je dlouhý 127 a široký 30 metrů. Osvětlují ho dlouhé úzké lampy, které v noci vypadají jako zářící hole. Při veletrhu byste jeho návštěvu neměli odkládat.

DŘEVĚNÁ DRÁHA

Tady si neoddychnete, ačkoli jde v první řadě o zábavu a relaxaci. Heide-Park, areál mezi Hamburkem a Brémmi, je jedním z největších i nejstarších zábavních parků v Německu. Je tu největší dřevěná horská dráha v Evropě, po které můžete svištět hlavou dolů rychlostí až 120 kilometrů v hodině. Park vedle této šílenosti nabízí dalších padesát atrakcí. Najdete tu řeku pro rafty, delfinárrium, divoké pirátské show u jezera nebo další horskou dráhu Desert Race, tentokrát se zrychlením 2,4 vteřiny. A určitě zkuste volný pád z výšky 71 metrů nazvaný Scream.

PHAENO

Vědecké centrum ve Wolfsburgu, první svého druhu v Německu, vypadá jako vesmírná loď. Také jej navrhla světově známá architektka íránskému původu Zaha Hadid, která se moderních tvarů nebojí. Hala o rozloze sedm tisíc metrů čtverečních sídlí v sousedství továrního komplexu Volkswagenu. Nabízí edutainment – vzdělávání a objevování v jednom. Na stovkách interaktivních exponátů si vyzkoušejte, jak fungují gravitační zákony, přenos světelného paprsku, Archimédův zákon, princip tření, šíření zvuku a další. Děti do pěti let mají vstup zdarma, starší do sedmnácti let platí 7,50 eura, dospělí 12 eur.

KŘÍŽENÍ ŘEK

Padesát kilometrů západně od Hannoveru leží město Minden, které se proslavilo hlavně tím, že u něj postavili dechberoucí most pro vodu. Řeku Vezeru tu totiž po mostě kříží plavební cesta Mittellandkanal. Ten je se svými 467 kilometry druhým nejdelším průplavem světa. Lodě u Mindenu proplovají vysoko nad řekou a nemusejí zdoluhavě sestupovat na hladinu řeky a znovu získávat ztracenou výšku. Podobné mimoúrovňové křížení vzniká ještě u Magdeburgu, kde má průplav překročit Labe.

SYMETRÁLA 03

Číslo 03/2011, vychází čtvrtletně

VYDAVATEL: Boomerang Publishing, s. r. o., Nad Kazankou 37, 171 00, Praha 7-Troja
Dotazy směřujte na: info@bpublishing.cz

REDAKČNÍ RADA: Pavel Diviš, Václav Diviš, Adam Szabó, Terezie Pechová

ŠÉFREDAKTOR: Petr Smetana

AUTOŘI: Alena Hechtová, Petr Holeček, Martin Verner

ART DIRECTOR: Jakub Kaše

FOTO: Profimedia.cz, archiv TGS

REGISTRAČNÍ ČÍSLO: MK ČR E18515

POČET VÝTIISKŮ: 3 500

Průběh: Alena, Petr, Antonín	ZVUK RUSKÉ KAZANKY VED	LÉTOVNÍ ROSTLINA	ČESKÝ HEREC	SEVERSKÉ MÁJČKÉ JAKOHO		ANGLOSKÝ POPELÁŘ	RUSKÝ ŽELE	VODIVO OTROUČNÉ	PLANETKA	PŘEDLOŽKA		DÁNSKÝ ASTRONOM	STOKA		OBED U KOCMARNA	NEUCHTVAT	MALÁ ELENA
BURŮVA NAFTA				OTEC KRNĚNĚ	ROBOL					SPZ HRADCE KRALOVÉ OTROUČNÉ HŘIVANÉ				UMĚNĚJ ZÁPOR			
BACHŮV NOVÁ OPERA					NÁS POK STANOVIS SANDRA LITERA									BOHUŽEL ŘÍMSKÝ 485			
3.Tapka									ČESKÁ STÁTNÍ NORMA	1.Tapka TEPLA LÉTOVNÍ VODA (ZKRAKKA)							
	PRŮBĚH MÁJČKÉ LADY ZK. KREVAŘOV TLUKU			2.Tapka PŘEVZIT K MLČENÍ						OVOCNÁ ZÁHRADA ZK. STANU					ZVUK TELEVIZNÍHO ZPRAVODAJE ZVUK DVAKRA SABRY		
LÁTKA							ŽAL									PROJEV VOLEBNÍ	
OBYTNÍ PŘEVIS								AKTUALITA								STOVKY	